

BALTIC RESEARCH INSTITUTE OF TRANSFORMATION
ECONOMIC AREA PROBLEMS

Proceedings of scientific and pedagogical internship

**INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES:
EUROPEAN EXPERIENCE
AND ITS APPLICATION IN TRAINING
IN ECONOMICS AND MANAGEMENT**

May 5 – June 15, 2025

Riga, Latvia
2025

UDK 33(062)
In570

Internship organizing committee:

Anita Jankovska, PhD, Internship Program Manager at the Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems (Latvia).

Oleh Holovko, PhD, Head of the Black Sea Scientific Research Institute of Economics and Innovation (Ukraine).

Each author is responsible for content and formation
of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Innovative educational technologies: European experience and its application in training in economics and management : Proceedings of scientific and pedagogical internship (May 5 – June 15, 2025, Riga, Latvia). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. 184 p.

ISBN 978-9934-26-576-1

Contents

Oleksandr Bezkrovnyi FORMATION OF THE INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY OF A HIGHER EDUCATION STUDENT	1
Mykhailo Bril INDICATOR OF ECONOMIC SENTIMENT AS A DIAGNOSTIC TOOL FOR ASSESSING MACROECONOMIC STABILITY IN UKRAINE.....	4
Nazar Burban UKRAINE’S EU ACCESSION: OBSTACLES, AND FUTURE OF STATE REGULATION IN INNOVATION ACTIVITIES WITHIN FOOD INDUSTRY ENTERPRISES	8
Viktoriia Horbach CARBON DIOXIDE EMISSIONS TAX AS AN ECONOMIC TOOL TO CONTAIN CLIMATE CHANGE.....	12
Oleksandr Hridin MODERN MOTIVATIONAL MECHANISMS IN THE STRATEGIC HR MANAGEMENT SYSTEM	15
Inna Gruzina THE CONCEPT OF LIFE CYCLE IN THE MANAGEMENT OF AN ORGANISATION.....	20
Kateryna Didur INNOVATIVE BREAKTHROUGH OF THE AGRICULTURAL SECTOR AS A STRATEGIC RESOURCE FOR UKRAINE’S FOOD SECURITY	24
Ivan Zhahan ADVANTAGES OF DIGITALIZATION OF ACCOUNTING	27
Vasyl Ivchyk BUILDING ORGANISATIONAL SYSTEMS TO EMBED AI INNOVATIONS EFFECTIVELY	30
Kateryna Koliedina THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN ENTERPRISE MANAGEMENT	34
Tatiana Korpanuyk METHODOLOGY OF SCIENTIFIC RESEARCH IN MANAGEMENT AND ADMINISTRATION: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT	37

Nina Kureda	
SPECIFICITY OF THE ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE ACTIVITIES OF HEALTH TOURISM INSTITUTIONS	40
Olha Kukharieva	
DIGITAL COMMERCE IN MODERN MARKETING	43
Volodymyr Kuchynskyi	
THE IMPACT OF BUSINESS PROCESS DIGITALIZATION ON ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY	46
Olena Kushchenko	
ANALYTICAL CAPABILITIES OF MODERN MARKET OPTIMIZATION PLATFORMS	51
Nazariy Mirchuk	
THE ROLE OF DIGITALIZATION AND TECHNOLOGICAL INNOVATIONS IN BUILDING THE MECHANISM FOR DEVELOPING INVESTMENT ACTIVITIES OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES	55
Maryna Mohylova	
M&A MOTIVES AS A BASIS FOR JUSTIFYING THE M&A STRATEGY	59
Valentyna Morokhova	
MARKETING TECHNOLOGIES IN THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION	63
Mykola Muzychenko	
AN EMERGING ACTOR FROM THE AFRICAN CONTINENT IN THE GLOBAL NATURAL GAS MARKET	67
Taras Mukha	
FACTORS FOR SUCCESS VICORISTAN SAAS (SOFTWARE AS A SERVICE) DECISION FOR EXECUTIVE MANAGEMENT	70
Svitlana Nesterenko	
METHODOLOGY FOR RESEARCHING NATIONAL AND REGIONAL COMPETITIVENESS OF FORESTRY	74
Tetiana Nechyporenko	
INNOVATIVE TRENDS IN MANAGEMENT: STRATEGIC IMPERATIVES OF MANAGEMENT IN CONDITIONS OF CHANGE	78

Valentyna Oliinyk TRAVEL COMPANIES AS A SUBJECT OF TOUR OPERATOR ACTIVITY	82
Andrii Omeko ENSURING THE EFFICIENT ACTIVITY OF THE ENTERPRISE BY IMPROVING THE QUALITY OF THE MANAGEMENT SYSTEM	85
Volodymyr Panchenko, Kyrylo Oliinyk PROSPECTS FOR TRANSFORMING THE INTERNATIONAL DIVISION OF LABOR IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF THE DIGITAL ECONOMY: CHALLENGES FOR INEQUALITY.....	88
Olena Perepeliukova PROSPECTS OF UKRAINE’S INTEGRATION INTO THE EUROPEAN ECONOMIC AREA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR THE NATIONAL ECONOMY	92
Oleksandr Potii DIGITAL TRANSFORMATION OF ECONOMIC EDUCATION: CHALLENGES, MODELS, AND IMPLEMENTATION MECHANISMS.....	95
Svitlana Radziyevska ASEAN AS THE ENGINE OF REGIONAL INTEGRATION IN ASIA	99
Nataliia Reznikova, Myhailo Grod POLITECONOMY OF DEGLOBALIZATION: ECONOMIC PROJECTIONS OF THE FRAGMENTATION OF THE GLOBAL ECONOMY	103
Viktoriiia Rudenko INNOVATIVE-DIGITAL VECTOR OF ECONOMIC MANAGEMENT: INCREASING THE VALUE OF THE ENTERPRISE IN A VUCA ENVIRONMENT	107
Iryna Rumiantseva QUALITY MANAGEMENT IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS	111
Andrii Savitskyi FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY ENTERPRISES’ MANAGEMENT UNDER CONDITIONS OF GLOBAL CHANGES OF INTERNATIONAL TRADE AND MACROECONOMIC INSTABILITY	114

Yurii Sapachuk ECONOMIC THEORY AND POLICY: FROM THE ABSTRACT TO THE CONCRETE	119
Ruslan Skupskyi INVESTMENT-ATTRACTIVE PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE	122
Nataliia Stativka HUMAN CAPITAL AND PRODUCTIVITY IN THE FACE OF POST-WAR PERSONNEL LOSS AND DEMOGRAPHIC CHALLENGES.....	126
Marianna Stehnei STATISTICAL METHODS AND MODELS IN THE JUSTIFICATION OF ECONOMIC DECISIONS	130
Sviatoslav Stets CONDUCTING SURVEYS ON ENGAGEMENT IN THE PROCESS OF ORGANIZATIONAL CHANGE PREPARATION.....	133
Taras Sus FINANCIAL SUPPORT FOR MARKETING ACTIVITIES OF FARMERS IN UKRAINE	136
Volodymyr Tyshchenko ESG RISK MANAGEMENT IN UKRAINE IN LINE WITH EU RULES.....	140
Nataliia Trushkina THEORETICAL ASPECTS OF STRATEGIZING THE CRITICAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF EXTERNAL THREATS	144
Yuriy Tyutyunnyk MECHANISMS FOR IMPLEMENTING THE SPECIFIC FEATURES OF THE TOURISM EDUCATIONAL PROGRAM TAKING INTO ACCOUNT THE REGIONAL CONTEXT	149
Vita Fedyna INNOVATIVE TOOLS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CREDIT MARKET	152
Kateryna Fedosova DISADVANTAGES OF THE PRINCIPLE OF VAT PAYMENT ON THE BASIS OF THE ‘FIRST EVENT’ WITHOUT TAKING INTO ACCOUNT THE FACT OF PAYMENT BY THE COUNTERPARTY.....	155

Anastasiia Tsybuliak GREEN TECHNOLOGIES AS THE BASIS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE SUSTAINABILITY PARADIGM	159
Yuliia Chaliuk IDENTIFICATION OF THE DETERMINANTS OF THE INFLUENCE OF SOCIAL SERVICES ON THE SOCIALIZATION OF GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC SYSTEMS	162
Anna Chernykhivska INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR INTEGRATING AND PROMOTING CATERING SERVICES IN THE HOSPITALITY AND TOURISM INDUSTRY	167
Nina Yarova DIGITALIZATION AS A DETERMINANT OF ENERGY EFFICIENCY IN SEAPORT LOGISTICS SYSTEMS	171

Mykhailo Bril
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of State Governance,
Public Administration and Economic Policy
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*

Бріль М.С.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-576-1-2>

**INDICATOR OF ECONOMIC SENTIMENT
AS A DIAGNOSTIC TOOL
FOR ASSESSING MACROECONOMIC STABILITY IN UKRAINE**

**ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНИХ НАСТРОЇВ
ЯК ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ
ДЛЯ ОЦІНКИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В УКРАЇНІ**

В умовах високої динаміки зовнішніх і внутрішніх викликів для української економіки особливої актуальності набуває пошук надійних інструментів діагностики макроекономічної стійкості. Одним з таких інструментів виступає Індикатор економічних настроїв (ІЕН) – агрегований показник, що відображає очікування економічних агентів у ключових секторах економіки. Його динаміка дозволяє не лише оцінити поточні тенденції в бізнес-середовищі, а й ідентифікувати переломні моменти в економічному циклі задовго до того, як зміни будуть зафіксовані в офіційній статистиці валового внутрішнього продукту, індексів виробництва тощо.

Важливо підкреслити, що економічні настрої в Україні можуть слугувати не лише оперативним індикатором поточної кон'юнктури, а й глибоким діагностичним інструментом для оцінки загальної макроекономічної стійкості держави. Індикатори, такі як рівень споживчої впевненості, інвестиційні наміри бізнесу та довіра до економічної політики, відображають не лише фактичний стан економіки, але й очікування її майбутнього розвитку. Зокрема, зміни в споживчій впевненості можуть слугувати раннім сигналом коливань внутрішнього попиту, що має ключове значення для підтримання темпів зростання в умовах обмежених зовнішніх ресурсів [1].

Крім того, соціальна стабільність, є критичною умовою економічної стійкості, а отже, моніторинг економічних настроїв дозволяє опосередковано оцінювати ризики соціально-економічної напруги [2]. З цієї позиції ІЕН є не лише економічною метрикою, а й інструментом превентивної аналітики для урядових стратегій.

Аналіз Індикатора економічних настроїв (рис. 1) свідчить про високу чутливість бізнесу та споживачів до кризових явищ, зокрема – до шоків 2022 року. Починаючи з I кварталу 2022 року, відбулося різке падіння значення загального ІЕН – з понад 106 пунктів у IV кварталі 2021 року до 73 пунктів у II кварталі 2022 року. Це стало найглибшим спадом за весь досліджуваний період. Така динаміка сигналізує про масштабне порушення очікувань економічних агентів і високий рівень невизначеності.

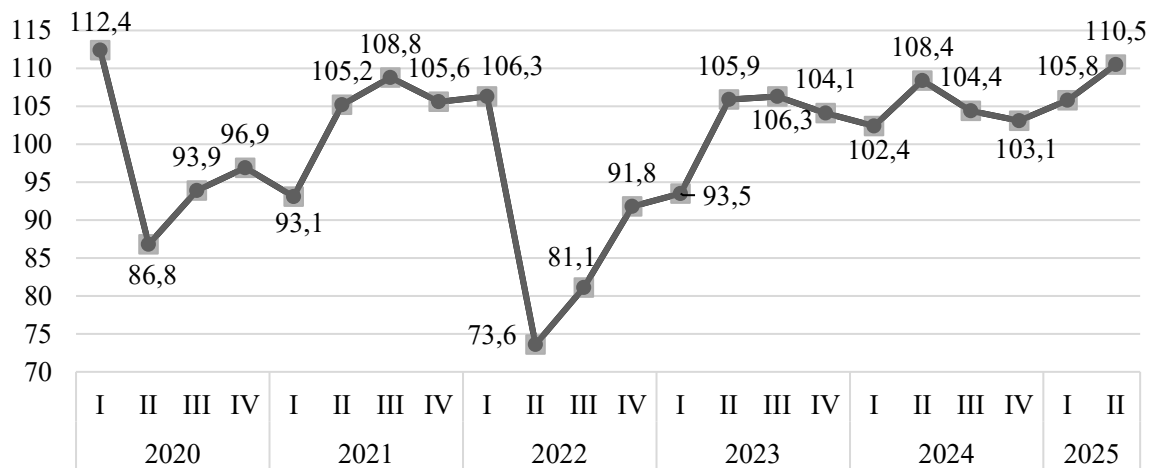

Рис. 1. Індикатор економічних настроїв поквартально за 2020–2025 роки

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Після досягнення мінімуму в середині 2022 року, індекс почав поступово зростати, демонструючи ознаки стабілізації. Уже з IV кварталу 2022 року спостерігається тренд відновлення, який зберігався протягом 2023–2024 років. У першій половині 2025 року ІЕН перевищив позначку 110 пунктів, що свідчить про повернення економічних настроїв до докризових рівнів.

Поглиблений аналіз компонентів Індикатора економічних настроїв за 2020–2025 роки (табл. 1) свідчить про значну чутливість різних секторів економіки до зовнішніх шоків та асинхронність їхнього відновлення. У 2022 році, під впливом повномасштабної війни, всі компоненти зазнали значного падіння, проте масштаби та динаміка спаду були різними.

Найглибший структурний шок спостерігався в будівництві, де у II кварталі 2022 року індикатор ділової впевненості обвалився до -69,6. У промисловості аналогічний показник знизився до -22,4, що

також свідчить про глибоку втрату впевненості. У цих секторах зниження тривало до кінця 2023 року, а відновлення у 2024–2025 роках залишається повільним: навіть у II кварталі 2025 року показник у будівництві залишається на рівні -35,4, що вдвічі гірше за передкризові значення 2020 року.

Таблиця 1

Компоненти Індикатора економічних настроїв

Рік / квартал		Індикатор ділової впевненості в переробній промис- ловості	Індикатор ділової впевне- ності в будів- ництві	Індикатор ділової впевненості в роздрібній торгівлі	Індикато р ділової впевне- ності у сфері послуг	Інди- катор спожив- чої впевне- ності
2020	I	-11,9	-24,8	7,5	-1,8	-6
	II	-19,8	-45,6	-15,7	-41,2	-35,8
	III	-10,1	-36,2	-3,2	-35,5	-33,8
	IV	-11,8	-30,7	0,4	-20,1	-39,5
2021	I	-16,3	-30	-2,5	-25,5	-38,2
	II	-4,3	-27,2	1	-26,2	-26,4
	III	-6	-22,3	5,5	-6,9	-28,6
	IV	-8,3	-21,7	1,7	-7,8	-31,9
2022	I	-9,7	-18,7	1,5	-0,1	-38,9
	II	-22,4	-69,6	-13,1	-54,5	-18
	III	-14,4	-67,8	-3,6	-40,1	-34,6
	IV	-15,4	-60,3	11,5	-22,4	-26,7
2023	I	-14,4	-55,2	10,5	-13,9	-28,3
	II	-4,4	-49,8	13,9	-8,1	-27,3
	III	-7	-43,3	13,5	-6,3	-25,5
	IV	-10,4	-42,5	9,2	-5,3	-25,7
2024	I	-11,4	-41	10,4	-7,8	-31,1
	II	-2,8	-41,1	9,9	-7,3	-34,2
	III	-7,6	-46,3	6,1	-8,3	-37,3
	IV	-8,7	-40,5	8,1	-7,6	-36,4
2025	I	-8,5	-38,6	10,4	-6,3	-30,4
	II	-3	-35,4	9,2	-7,2	-30,6

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Натомість сфера роздрібно́ї торгівлі продемонструвала значно кращу адаптивність. Після короткочасного провалу у 2022 році (мінімум -13,1), вже з IV кварталу того ж року спостерігається чітке відновлення: індикатор досягнув 11,5, а в наступні роки стабільно утримувався на рівні 8-14 пунктів.

Сфера послуг, яка традиційно є вразливою до криз через залежність від фізичної присутності та мобільності споживачів, зазнала суттєвого спаду до -54,5 у II кварталі 2022 року. Проте відновлення у цьому секторі

відбувалося рівномірніше, з поступовим наближенням до докризових рівнів: уже в 2025 році індикатор коливається в межах -6,5.

Індикатор споживчої впевненості населення також відображає сильну турбулентність. Хоча найнижче значення (-39,5) було зафіксовано ще у IV кварталі 2020 року, проте в 2022–2024 роках спостерігається його збереження на низьких рівнях – від -25 до -38, що свідчить про затяжну недовіру населення до економічних перспектив. Лише в 2025 році показники покращуються, досягаючи -30,4 у I кварталі.

Отже, Індикатор економічних настроїв слугує не лише барометром поточних очікувань бізнесу та споживачів, але й ефективним випереджальним інструментом для макроекономічного планування. Його чутливість до змін у поведінкових установках економічних агентів дозволяє виявляти точки зламу ще до того, як вони проявляться у фактичній динаміці ВВП чи ринку праці.

Особливо яскраво ця властивість виявилася у 2022 році: зафіксоване різке зниження ІЕН та його компонентів у II кварталі передувало оприлюдненню офіційних даних про обвал обсягів виробництва, торгівлі та інвестицій. Таким чином, індекс функціонує як ранній індикатор кризи, даючи змогу оперативно реагувати державним органам.

Література:

1. Вергелюк Ю., Болдова А., Москаленко Н. Проблеми забезпечення боргової стійкості України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-6>.
2. Макарова О. Соціальне відторгнення в Україні: специфіка проявів та методологія оцінювання. *Демографія та соціальна економіка*. 2011. № 1. С. 57–68. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2011.01.057>.
3. Індикатор економічних настроїв (2020–2025). *Державна служба статистики України*. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/opd_ek/ien/arh_ien_u.htm